

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΙΜΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ 2017-2018:
«220 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

**Α΄: ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΣΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Α΄1. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

- ***Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Β΄ Γυμνασίου***

Θεματική ενότητα: Λογοτεχνία και Οικολογία

- «Ο πειρασμός» (απόσπασμα από το Σχεδιάσμα Γ΄ των *Ελεύθερων Πολιορκημένων*), σ. 28

- ***Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Γ΄ Γυμνασίου***

Θεματική ενότητα: Αγώνες για την Ελευθερία – Μαρτυρίες πολέμου

- *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* [Η νύχτα της Εξόδου] (σχεδιάσμα Β΄ και σχεδιάσμα Γ΄), σ. 21

Α΄2. ΛΥΚΕΙΟ

- ***Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου***

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, σ. 224-248

Η γυναίκα της Ζάκυθος, σ. 250-253

Ο Πόρφυρας, σ. 254-256

- ***Λογοτεχνία Προσανατολισμού - Εμβάθυνσης Β΄ Λυκείου***

Ο Κρητικός, Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης, Αθήνα, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012, σ. 15-29 = *Λογοτεχνία Προσανατολισμού - Εμβάθυνσης Β΄ και Γ΄ Λυκείου (Ανθολόγιο κειμένων)*, Ειδική Έκδοση, Λευκωσία, ΥΑΠ, 2017, σ. 92-106.

Β': ΑΛΛΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Το όνειρο

Άκου έν' όνειρο, ψυχή μου,
και της ομορφιάς θεά·
μου εφαινότουν οπώς ήμουν
μετ' εσένα μία νυχτιά.

Σ' ένα ωραίο περιβολάκι 5
περπατούσαμε μαζί·
όλα ελάμπανε τ' αστέρια
και τα κοίταζες εσύ.

Εγώ τσόλεα: Πέστε, αστέρια,
είν' κανέν' από τ' εσάς, 10
που να λάμπει από 'κει απάνου
σαν τα μάτια της κυράς;

Πέστε αν είδετε ποτέ σας
σ' άλλη τέτοια ωραία μαλλιά,
τέτοιο χέρι, τέτοιο πόδι, 15
τέτοια αγγελική θωριά;

Τέτοιο σώμα ωραίον οπ' όποιος
το κοιτάζει ευθύς ρωτά:
Αν είν' άγγελος εκείνος,
πώς δεν έχει τα φτερά; 20

Ότι είπα αυτά τα λόγια,
μου εφανήκανε ομπρός
άλλες κόρες στολισμένες
με του φεγγαριού το φως.

Εχορεύανε πιασμένες 25
απ' τα χέρια τα λευκά,
κι όλες τους επολεμούσαν
να μου πάρουν την καρδιά.

Τότε άκουσα το χείλι
το δικό σου να μου πει: 30
Πώς σου φαίνονται; Και σου 'πα:
Είναι άσχημες πολύ.

Εσύ έκαμες ετότες
γέλιο τόσο αγγελικό,
που μου φάνηκε πως είδα 35
ανοιχτό τον ουρανό.

Και παράμερα σ' επήρα
εισέ μία τρανταφυλλιά
κι έπεσά σου αγάλι αγάλι
στην ολόλευκη αγκαλιά. 40

Κάθε φίλημα, ψυχή μου,
οπού μόδινες γλυκά,
εξεφύτρωνε άλλο ρόδο
από την τρανταφυλλιά.

Όλη νύχτα εξεφυτρώσαν, 45
ώς οπού 'λαμψεν η αυγή,
που μας ήυρε και τους δυο μας
με την όψη μας χλωμή.

Τούτο είν' τ' όνειρο, ψυχή μου·
τώρα στέκεται εις εσέ 50
να το κάμεις ν' αληθέψει
και να θυμηθείς για με.

1859. Πολυλάς, Ι. *Διονυσίου Σολωμού τα Ευρισκόμενα*. Εν Κερκύρα: δαπάνη Αντωνίου Τερζάκη, 177:
[http://anemi.lib.uoc.gr/php/pdf_pager.php?rec=/metadata/f/e/d/metadata-70-0000200.tkl&do=147494.pdf&lang=el&pageno=1&pagestart=1&width=334.08%20pts&height=576.72%20pts&maxpage=525] (Εφεξής: Σολωμός: 1859)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2040

Η Ξανθούλα

Την είδα την Ξανθούλα,
την είδα ψες αργά,
που εμπήκε στη βαρκούλα
να πάει στην ξενιτιά.

και αφού πανί, μαντίλι
εχάθη στο νερό,
εδάκρυσαν οι φίλοι,
εδάκρυσα κι εγώ.

Εφούσκωνε τ' αέρι 5
λευκότατα πανιά,
ωσάν το περιστέρι
που απλώνει τα φτερά.

Δεν κλαίγω τη βαρκούλα, 25
δεν κλαίγω τα πανιά,
μόν' κλαίγω την Ξανθούλα,
που πάει στην ξενιτιά.

Εστέκονταν οι φίλοι
με λύπη, με χαρά, 10
κι αυτή με το μαντίλι
τους αποχαιρετά.

Δεν κλαίγω τη βαρκούλα
με τα λευκά πανιά, 30
μόν' κλαίγω την Ξανθούλα
με τα ξανθά μαλλιά.

Και το χαιρετισμό της
εστάθηκα να ιδώ,
ώς που η πολλή μακρότης 15
μου το 'κρυψε και αυτό.

Σ' ολίγο, σ' ολιγάκι
δεν ήξερα να πω
αν έβλεπα πανάκι
ή του πελάγου αφρό· 20

(Σολωμός: 1859, 175)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=2052&hi=333659&cnd_id=10

Ωδή εις τη σελήνη

Γλυκύτατη φωνή βγάν' η κιθάρα,
και σε τούτη την άφραστη αρμονία
της καρδιάς μου αποκρίνεται η λαχτάρα·

γλυκέ φίλε, είσαι συ, που με τη θεία
έκσταση του Οσσιάνου, εις τ' ακρογιάλι 5
της νυχτός εμψυχείς την ησυχία.

Κάθισε για να πούμε ύμνον στα κάλλη

της Σελήνης· αυτήν εσνηθούσε
ο τυφλός ποιητής συχνά να ψάλλει.

Μου φαίνεται τον βλέπω που ακουμβούσε 10
σε μίαν ετιά, και το φεγγάρι ωστόσο
στα γένια τα ιερά λαμποκοπούσε.

Απ' το Σκοπό νά το προβαίνει· ω πόσο
συ την νύχτα τερπνά παρηγορίζεις!
Ἕμνον παθητικόν θε να σου υψώσω· 15

παθητικό σα εσένα, όταν λαμπίζεις
στρογγυλό, μεσουράνιο, και το φως σου
σε ταφόπετρα ολόασπρη αποκοιμίζεις.

(Σολωμός: 1859, 209)

[http://www.greek-
language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text
id=2045](http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2045)

Εις μεγιστάνα

Δώσμουτε άδεια να πατήσω
το παλάτι το χρυσό·
κάποιον ήρθα ν' απαντήσω –
μέγα Γιώργο, προσκυνώ.

Σπάθα πάντα στο πλευρό σου 5
να βαστάς, παρακαλώ,
και σα να 'τανε δικός σου
να κοιτάς τον ουρανό.

Σε ζητούν Γραικοί και Ιγγλέζοι
σαν αθάνατο νερό, 10
και το φως βαρεί και παίζει
στο κορμί σου μοναχό.

Πέφτω, λέει καθέννας, χάμου
και τη φτέρνα σου φιλώ·
κλότσησέ με, βασιλιά μου, 15
αν επιθυμάς να ζω.

http://www.greeklanguage.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2188

Η σκιά του Ομήρου

Έλαμπε αχνά το φεγγαράκι — ειρήνη
όλην, όλη τη φύση ακινητούσε,
και μέσα από την έρημη την κλίνη
τ' αηδόνη τα παράπονα αρχινούσε·
τριγύρω γύρω η νυχτική γαλήνη 5
τη γλυκύτατη κλάψα ηχολογούσε·
απάντεχα βαθύς ύπνος με πιάνει,
και ομπροστά μου ένας γέροντας μου εφάνη.

Στο ακρογιάλι αναπαύοτον ο γέρος·
στα παλαιά τα ρούχα τα σχισμένα 10
γλυκά γλυκά το φύσημα του αέρος
τ' αριά μαλλιά του εσκόρπαε τ' ασπρισμένα,
κι αυτός εις το πολύαστρον του αιθέρος
τα μάτια εστριφογύριζε σβησμένα·
αγάλι γάλι ασηκώθη από χάμου, 15
και ωσάν να 'χε το φως του ήλθε κοντά μου.

(Σολωμός: 1859, 211)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2046

Δε μ' αγαπάς

Όσα λούλουδα είν' το Μάη
μαδημένα ερωτηθήκαν
κι όλα αυτά μ' αποκριθήκαν
πως εσύ δε μ' αγαπάς.

(Σολωμός: 1859, 186)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2059

Γαλήνη

Δεν ακούεται ούτ' ένα κύμα
εις την έρμη ακρογιαλιά·
λες κι η θάλασσα κοιμάται
μες στης γης την αγκαλιά.

(Σολωμός: 1859, 187)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2060

Η καταστροφή των Ψαρών

Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη
περπατώντας η Δόξα μονάχη
μελετά τα λαμπρά παλικάρια
και στην κόμη στεφάνι φορεί 5
γεναμένο από λίγα χορτάρια
που είχαν μείνει στην έρημη γη.

(Σολωμός: 1859, 186)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2079

Ύμνος εις την Ελευθερίαν (απόσπασμα)

82.

Και εσύ αθάνατη, εσύ θεία, 325
που ό,τι θέλεις ημπορείς,
εις τον κάμπο, Ελευθερία.
ματωμένη περπατείς.

83.

Στη σκιά χεροπιασμένες,
στη σκιά βλέπω κι εγώ 330
κρινοδάκτυλες παρθένες
όπου κάνουνε χορό·

84.

στο χορό γλυκογυρίζουν
ωραία μάτια ερωτικά,
και εις την αύρα κυματίζουν 335
μαύρα, ολόχρυσα μαλλιά.

85.

Η ψυχή μου αναγαλλιάζει
πως ο κόρφος καθεμιάς
γλυκοβύζαστο
ανδρείας και ελευθερίας. 340

86.

Μες στα χόρτα, τα λουλούδια,
το ποτήρι δεν βαστώ·
φιλελεύθερα τραγούδια
σαν τον Πίνδαρο εκφωνώ.

87.

Απ' τα κόκαλα βγαλμένη 345
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!

(Σολωμός: 1859, 17-18)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2072

Εις Φραγκίσκα Φραίζερ Επίγραμμα

Μικρός προφήτης έριξε σε Κορασιά τα μάτια
και στους κρυφούς του λογισμούς χαρά γιομάτους είπε:
«Κι αν για τα πόδια σου, Καλή, κι αν για την κεφαλή σου,
κρίνους ο λίθος έβγανε, χρυσό στεφάν' ο ήλιος,
δώρο δεν έχουνε για Σε και για το μέσα πλούτος.
'Όμορφος κόσμος ηθικός αγγελικά πλασμένος!»

(Σολωμός: 1859, 293)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=10&text_id=2165

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Το ποιητικό έργο του Διονύσιου Σολωμού είναι προσβάσιμο στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:
Ανεμόσκαλα – Συμφραστικοί πίνακες λέξεων για μείζονες Νεοέλληνες ποιητές:

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/index.html?cnd_id=10